

Tisková zpráva

Richard McGuire: *Tady*

Americký grafik, kreslíř, muzikant a umělec Richard McGuire nakreslil v roce 1989 šestistránkový komiks nazvaný *Tady*, v němž zachytil historii jednoho domu, tedy spíš pokoje. Jako kdyby postavil proti krbu v rohu tohoto pokoje kameru a zapnul ji. Jediný pohled, mnoho časů, mnoho lidí, a hlavně mnoho příběhů, jejich segmenty. Lidé přicházejí a odcházejí, ne vždy je řečeno všechno, přesto se před „kamerou“ skládá obraz, který dává smysl. Včetně osobních vztahů nebo politiky.

McGuire dostal tenhle nápad ve chvíli, kdy mu jeho přítel ukázal počítačovou obrazovku s několika otevřenými okny Windows. „S více okny můžete mít různé časy ve stejném prostoru,“ pomyslel si McGuire. A doplnil nápad o jeden svůj zážitek, který je vlastně lidsky dost univerzální – jeho matka pořizovala vždy o Vánocích fotografie s dětmi na stejném místě, aby bylo vidět, jak vyrostly. Šestistránkový komiks (v magazínu *RAW* mu ho v roce 1989 mimochodem publikovali Art Spiegelman a Françoise Mouly) McGuire postupně rozpracovával, až v roce 2014 vyšel jako třisetstránkový grafický román – a stal se kultem, knihou, která se objeví jednou za deset let...

I v rozsáhlé knižní verzi jde o **příběh jednoho domu, jednoho pokoje, výklenku s krbem**. Nejstarší záběr je starý víc než pět set miliard let, ten „nejmladší“ nahlíží do budoucnosti a odehrává se v roce 22 175. Byť i jen ono vědomí, že dům tu nestál od věků a ani na věky stát nebude, že jeho „život“ prošel „jen“ dvacáté století, je dostatečně jiskřivé. Obrazy navíc nejsou řazené chronologicky a často se také na dvoustraně neobjevuje jen jeden záběr z jednoho roku (s datací vždy v levém horním rohu panelu), ale kombinace několika výseků, menší panely jsou vloženy do základního obrázku a na jedné dvoustraně se tak paralelně odehrává víc příběhů. Historie místa tak spolu zvláštním způsobem komunikuje v čase, od prehistorických dob se vine přes koloniální historii až po dvacáté století a blízkou i vzdálenou budoucnost. Zjišťujeme, že dům byl postavený na začátku dvacátého století a v budoucnosti vyhoří. A že v místě, kde stojí, se odehrávaly nejenom lidské a společenské příběhy, ale i zvířecí osudy – a že svoji duši má bezpochyby i onen dům.

Některé dvoustrany posunují „děj“, jiné se soustředí třeba jen na průsečík témat – to když se například v několika výsečích objevuje objetí, lidé se objímali vždycky, různě, za různých okolností, v zástěře i v obleku, ale objímali... nebo tanec, i ten je spojnicí mezi lidmi a roky.

Pokud bychom „pomíchané“ panely seřadili chronologicky, dostaneme **kroniku** s těmito milníky: Země se formuje v prehistorických geologických dobách, v oblasti, kde jednou bude stávat dům, se střídá bažinatý a skalnatý terén, pak se po zemi potulují dinosauři včetně Tyrannosaura, mnohem později se objeví mastodont a poté bizon, oblast se vyvine v močál a pak v jezero lemované stromy. Kolem roku 1300 tu žijí Lenapové, loví vlky a jeleny, kolem roku 1600 jsme svědky flirtování lenapského páru v lesích. Pak přijdou první bílí osadníci, kterým lenapský muž věnuje pytel hlíny. V druhé polovině osmnáctého století je na místě postavený Proprietary House, kde dojde k nervóznímu setkání jednoho z otců zakladatelů Spojených států Benjamina Franklina s jeho nemanželským synem Williamem. Dům vyhoří a na začátku dvacátého století se začne stavět nový – ten, v němž se odehrává román *Tady* především. Střídají se porody, rodinná setkání, návštěvy přátel, pohřby a příjezd nových obyvatel, každý rok je to jiné a přece stejné. V roce 1957 zapomene žena v růžových šatech, proč do místnosti vstoupila, vezme do ruky žlutou knihu a vzpomene si – právě ona je zachycená jako první i poslední osoba v knize. Malba nad krbovou římsou v tomhle roce ukazuje oblast před osídlením kolonizátory. Ke kolonizaci se ostatně vztahuje řada situací v knize – do domu

například přicházejí archeologové a chtějí zkoumat údajná indiánská pohřebiště na pozemku. V roce 1999 v domě žije matka se třemi dcerami, které sledují v televizi pořad o budoucnosti planety, po roce 2005 je dům na nějakou chvíli opuštěný a v roce 2014 se do něj přistěhuje nový pár. V roce 2111 ho zničí povodeň a na jeho místě vznikne skanzen, v němž průvodkyně promítá holografické obrázky o dějinách místa. Děj končí roku 22 175, do vody zírá obrovský tvor podobný dinosaurovi a kolem rostou květiny.

Interpretací románu *Tady* se zabývala řada literárních vědců a vědkyň. V knize se prolínají opakující se motivy stability, které jsou společné všem lidským životům, ať už jsou to rodinné rituály, předměty běžné denní potřeby, zdánlivě bezvýznamné nebo fragmentární rozhovory mezi členy rodiny, hledání peněženky, klíčů, deštníku, když prší, loučení páru před odchodem ráno do práce, svátky a fotografování dětí, tanec nebo čtení novin. Ty jsou však nepravidelně, zato o to jistěji, nabourávané nepředvídatelnými událostmi, hádkami, konflikty nebo nenadálým zazvoněním zvonku, požárem. V knize se objevuje třeba i motiv masek a kostýmů a ukazuje se, že potřeba oblékat si masky je vlastní lidem napříč časem – a dost možná odráží i vlastnosti domu, proměňovat se navenek, i když uvnitř nese stále to, co dělá domov domovem. Podstatou knihy, ač se jmenuje *Tady*, je dost možná spíš časové „uvěznění v dilematu mezi minulostí a budoucností“, jak píše Lindsey Drager z Michiganské Univerzity, která se zkoumáním románu zabývala intenzivně. „*Tady* tak vytváří kaleidoskop potenciálních ‚dějů‘, v nichž se čtenář může nacházet, a zároveň je autorem jakési mapy, která čtením knihy jako artefaktu čtenáři říká, kde a kdy ‚je‘. Jinými slovy, kniha znovu a znovu říká: Jsi tady a současně také: Tady nejsi. ... Přestože zdi nakonec padnou a my jsme z domu propuštěni, místo nadále funguje jako cvičení ve vzpomínání, protože přetrvává ve vyprávění příběhu bytostí, které zde kdysi žily, včetně čtenářů této knihy,“ vysvětluje Drager.

Richard McGuire **kombinuje v komiksové kresbě akvarely s počítačovou grafikou**, scény, které se odehrávají v domě ve dvacátém a dvacátém prvním století používají vektorovou grafiku, staré a prehistorické výjevy se naopak vrací k malbě štětcem a barvami.

V češtině vychází tenhle kultovní grafický román v překladu **Marka Torčíka**. Ano, toho Marka Torčíka, který sice není odborným překladatelem, ale o to větší zodpovědnost cítil za každé slovo v obrazovém románu: „Nejde o má slova a s tím se pojí obří zodpovědnost. Literární překlad je fascinující věc, překračuje hranice, jazyk i kulturu. Do jisté míry je to cvičení v empatii, a proto jde podle mě o nejpozornější formu čtení, o jednu z nejintimnějších forem mezilidské komunikace.“

Komiks *Tady* vyšel **ve více než dvaceti jazycích** a získal mimo jiné přední **evropskou komiksovou cenu** Fauve d’Or.

Jeho **filmová verze** z loňského roku nebyla přijata nijak nadšeně, přitom ale spojila po letech od natáčení *Forresta Gumpa* čtyřlístek zásadních tvůrců – Toma Hankse, Robin Wright, Roberta Zemeckise a Erica Rotha.

Knihu vám ráda zašlu k recenzi. Pokud budete chtít doplnit nějaké podrobnosti, obraťte se na kolegu Lukáše Růžičku, který má komiksy v Hostu na starosti, mail je ruzicka@hostbrno.cz.

Klára Kubíčková

PR | propagace | média

Host – vydavatelství, s. r. o. | Radlas 5, 602 00 Brno

+420 774 443 602, kubickova@hostbrno.cz www.hostbrno.cz

